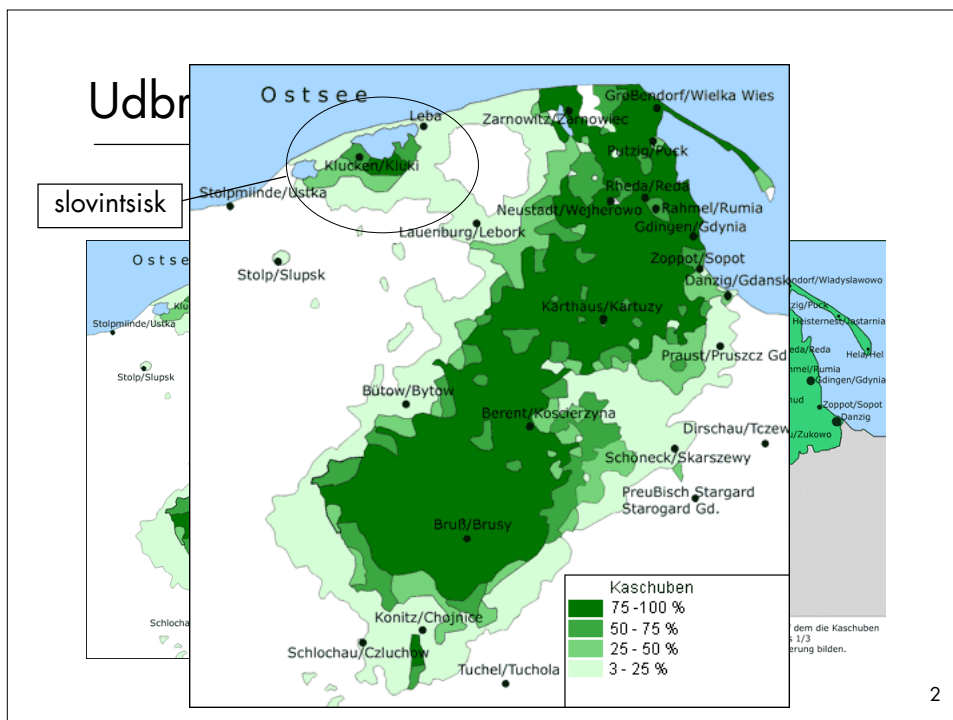

Det kasjubiske sprog (kaszëbsczi jãzëk)

Thomas Olander

Sopot · 18. maj 2007

1

Sprog eller dialekt?

- »A shprakh iz a dialekt mit an armey un flot.«
(Max Weinreich)
- kasjubisk adskiller sig betydeligt fra polsk
 - *kaszubienie*: *c dz s z* for polsk *ć dź ś ź*
 - fri eller initial accent (polsk har tryk på næstsidste stavelse)
 - forskel mellem *ô* og *a* (begge svarer til polsk *a*)
 - ingen vokal i suffikserne *-k* og *-c* (polsk har *-ek* og *-ec*): *dómk*, *kóńc* (vs. polsk *domek*, *koniec*)

3

Historie

- i første omgang beslægtet med polsk
- dernæst med de andre vestslaviske sprog (øvre- og nedresorbisk, slovakisk, tjekkisk)
- dernæst med de andre slaviske sprog (russisk, ukrainsk, bulgarsk osv.)
- dernæst med de andre indoeuropæiske sprog (bl.a. baltisk, iransk, indisk, græsk, latin, germansk – og dermed dansk)

4

Hvorfor er kasjubisk interessant?

- kasjubisk har været isoleret fra andre slaviske sprog, omgivet af tyskere og hav (undtagen en lille stribe mod syd og sydøst hvor det møder polske dialekter)
- kasjubisk – især den slovintsiske dialekt i nordvest – bevarer en masse særtræk som er forsvundet i andre slaviske sprog
- der er en meget stærk indflydelse fra tysk

5

Lydligt

- visse kasjubiske dialekter (især slovintsisk) bevarer rækkefølgen vokal–r i de fælleslaviske *or-sekvenser: fælleslavisk **storna* 'side' hedder *starna*
- i alle andre slaviske sprog er der sket ombytninger eller vokalindskub: polsk *strona*, russisk *storona*, bulgarsk *strana*
- det gør kasjubisk til noget helt enestående blandt de slaviske sprog

6

Accentologisk

- visse kasjubiske dialekter bevarer fri accent: prs. 'goni '(han/hun) jager', ipv. *go'ni* 'jag!'
- i alle andre vestslaviske sprog har man fast accentsted: polsk (tryk på næstsidste stavelse), tjekkisk og slovakisk (tryk på første stavelse)

7

Morfologisk

- man kan danne præteritum ved hjælp af *miec* 'at have' + passiv participium: *On mō to wszētko zrobioné/zrobiony* 'han har gjort det hele'
- ved bevægelsesverber bruger man *bęc* 'være': *Ta białka je precz jidzonô* 'kvinden er gået sin vej'

8

Syntaktisk

- spørgsmål dannes ved hjælp af inversion, ligesom på tysk (og dansk)
 - deklarativt: *Të možeš mie to powiedzec* 'du kan fortælle mig det'
 - interrogativt: *Možeš të mie to powiedzec?* 'kan du sige mig det?'
- det personlige pronomen anvendes også i nominativ: *Jô sã ceszã, co jô to zrobił* 'jeg er glad for at jeg gjorde det'
- man har udviklet bestemt artikel: *Ten karczmôrz je mój brat* 'kroejeren er min bror'

9

Leksikalsk

- der er ca. 5% låneord fra (neder)tysk (mod 3% i polsk):
 - *brëkować* 'bruge, have brug for'
 - *brutka* 'brud, forlovet'
 - *bôt* 'båd'
 - *nara* 'nar'
- præfikset *sq-* betegner drægtige dyr:
 - *sqbagnô* 'drægtigt får'
 - *sqkotnô/sqkocô* 'drægtig hund eller kat'
 - *sqzgrzebnô* 'drægtig hoppe'
 - *sqprosnô* 'drægtig so'

10

Slovintsisk afslutningskål

'Na-zdrevje 'tvæøje
a-'přiez-garlə 'mæøje.